

POSTANOWIENIE

Dnia 30 stycznia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa R. G.

przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń S.A.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 stycznia 2014 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Okręgowego w T.

z dnia 29 października 2013 r.,

**oddala zażalenie, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

Uzasadnienie

Powód wnosił o zasądzenie od strony pozwanej kwoty 54 825,70 zł z ustawowymi odsetkami, tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną w wyniku pożaru budynku, objętą umową ubezpieczenia zawartą ze stroną pozwaną.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń wnosił o oddalenie powództwa zgłaszając między innymi zarzut braku legitymacji czynnej powoda.

Wyrokiem z dnia 4 marca 2013 r. Sąd Rejonowy w T. oddalił powództwo

Sąd pierwszej instancji podzielił zarzut braku legitymacji czynnej powoda stwierdzając, że w wyniku cesji powód przeniósł na Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski S.A. swoje prawa do odszkodowania dochodzonego w sprawie, należnego zgodnie z zawartą ze stroną pozwaną umową grupowego ubezpieczenia „Superochrona Domów i Lokali Mieszkalnych” dla kredytobiorców kredytów hipotecznych i pożyczkobiorców pożyczek hipotecznych udzielanych przez PKO BP S.A. w zakresie ubezpieczenia budynków i lokali mieszkalnych, na zabezpieczenie spłaty kredytu hipotecznego lub pożyczki. Wobec tego wyłącznie legitymowany do dochodzenia tego odszkodowania jest PKO BP S.A., a nie powód.

Od powyższego wyroku powód wniósł apelację, w uzupełnieniu której wniósł również o dopuszczenie przez Sąd drugiej instancji dowodu z dokumentu w postaci odpisu umowy zwrotnego przelewu przedmiotowej wierzytelności wyjaśniając, że niemożliwe było zgłoszenie tego wniosku dowodowego wcześniej, gdyż umowa została zawarta w dniu 7 sierpnia 2013 r. po wielomiesięcznych negocjacjach.

Sąd drugiej instancji uwzględniając ten wniosek uzupełnił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji i dodatkowo ustalił, że w dniu 7 sierpnia 2013 r. PKO BP S.A. zawarł z powodem umowę zwrotnego przelewu wierzytelności, na podstawie której przeniósł na jego rzecz prawo do odszkodowania z tytułu umowy ubezpieczenia zawartej ze stroną pozwaną, w celu dochodzenia przez nabywcę roszczeń przeciwko PZU S.A. z tytułu przedmiotowej szkody, a powód przyjął tę wierzytelność.

W świetle nowych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy uznał apelację za uzasadnioną wskazując, że w wyniku umowy zwrotnej cesji z dnia 7 sierpnia 2013 r. powód, zgodnie z art. 510 § 1 k.c., stał się z dniem zawarcia tej umowy osobą legitymowaną do dochodzenia odszkodowania z opisanej wyżej umowy

ubezpieczenia. Ponieważ Sąd pierwszej instancji, orzekając w innych okolicznościach faktycznych i prawnych, oddalił powództwo z powodu braku legitymacji czynnej powoda, doszło do nierozpoznania istoty sprawy, co powoduje konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

W zażaleniu na powyższy wyrok strona pozwana zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. przez przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, i art. 378 § 1 k.p.c. przez rozpoznanie sprawy w zakresie przekraczającym granice apelacji. Wnosiła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Powód w odpowiedzi na zażalenie wnosił o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Charakter zażalenie przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. oraz zakres kontroli objętego nim wyroku był wielokrotnie przedmiotem rozważań i wypowiedzi Sądu Najwyższego. Za utrwalone należy uznać stanowisko, że jest to swoisty środek zaskarżenia o charakterze formalnym, którym może być podważane jedynie zastosowanie przez Sąd drugiej instancji przepisów art. 386 § 2 lub 4 k.p.c., określających okoliczności uzasadniające uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania. Oznacza to, że kontrolą Sądu Najwyższego rozpoznającego takie zażalenie może być objęta jedynie prawidłowość zastosowania przez sąd drugiej instancji wskazanych przez niego przesłanek uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji. Jeżeli u podstaw zaskarżonego orzeczenia kasatoryjnego sądu drugiej instancji legła przewidziana w art. 386 § 4 k.p.c. przesłanka nierozpoznania istoty sprawy, jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie, Sąd Najwyższy bada jedynie, czy rzeczywiście sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, a ocena ta ma charakter czysto procesowy, co oznacza, że nie może wkraczać w merytoryczne kompetencje sądu drugiej instancji rozpoznającego apelację. Nie może też obejmować poprawności zastosowania przez sąd drugiej instancji innych przepisów postępowania, nie związanych ściśle z kwestią uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji (porównaj między innymi postanowienia z dnia 7 listopada 2012 r. IV CZ 147/12, OSNC 2013/3/41, z dnia 28 listopada 2012 r. III CZ 77/12, OSNC 2013/4/54, z dnia

10 kwietnia 2013 r. IV CZ 21/13, z dnia 16 maja 2013 r. IV CZ 31/13 i z dnia 28 maja 2013 r. V CZ 15/13 (niepubl.).

W rozpoznawanej sprawie poza oceną Sądu Najwyższego pozostaje zatem zażaleniowy zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. Natomiast oceniając zarzut naruszenia art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Najwyższy może badać jedynie to, czy rzeczywiście Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

W literaturze i orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy dochodzi między innymi wtedy, gdy sąd ten zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. W szczególności do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi, gdy sąd pierwszej instancji oddalił powództwo z uwagi na przyjęcie braku legitymacji procesowej którejkolwiek ze stron (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22, z dnia 14 maja 2002 r. V CKN 357/00 i z dnia 19 grudnia 2012 r. II CZ 141/12, niepubl.).

Zgodnie z art. 316 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., oceny, czy przyjęcie przez sąd pierwszej instancji braku legitymacji procesowej strony było uzasadnione czy nie, należy dokonać według stanu sprawy istniejącego w chwili orzekania przez sąd drugiej instancji. Innymi słowy ocena sądu pierwszej instancji o braku legitymacji procesowej strony jest nieuzasadniona nie tylko wtedy, gdy sąd drugiej instancji inaczej niż sąd pierwszej instancji ocenił tę przesłankę w niezmienionym stanie faktycznym sprawy, lecz także wtedy, gdy strona nie posiadająca legitymacji procesowej przed sądem pierwszej instancji, uzyskała ją dopiero w postępowaniu międzyinstancyjnym.

Z tych przyczyn należy uznać, że skoro Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo bez merytorycznej oceny roszczenia, przyjmując brak legitymacji czynnej powoda, a Sąd drugiej instancji stwierdził, że powód w postępowaniu międzyinstancyjnym uzyskał legitymację czynną, uzasadniona była ocena tego Sądu o nierozpoznaniu w pierwszej instancji istoty sprawy i konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 4 k.p.c.

Biorąc to pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. oddalił zażalenie jako nieuzasadnione.

Z uwagi na to, że orzeczenie wydane przez Sąd Najwyższy w wyniku rozpoznania zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ nie należy do żadnej z kategorii orzeczeń, o których mowa w art. 108 w zw. z art. 394¹ § 3, art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., wniosek powoda o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego zawarty w odpowiedzi na zażalenie pozostawiony został do rozpoznania przez Sąd w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.